

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

**Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи
для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
напряму підготовки: 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

.

Затверджено
на засіданні кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування
Протокол № 2 від 30.08.2019 р.

Бюджетна система. Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» напряму підготовки: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл. Парубець, О. М., Кальченко, О. М. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 25 с.

Укладачі: Парубець Олена Миколаївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Кальченко Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Відповідальний за випуск: Дубина Максим Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Чернігівського національного технологічного університету

Рецензент: Ільчук Валерій Петрович, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ВСТУП.....	4
1. ТЕМИ І ОБСЯГ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
Змістовний модуль 1. Теоретико-практичні засади функціонування бюджетної системи України	6
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджетної системи держави.....	6
Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави	8
Тема 3. Дефіцит і профіцит бюджету.....	9
Тема 4. Місцеві бюджети.....	11
Змістовний модуль 2. Доходи і видатки бюджету	13
Тема 5. Система доходів Державного бюджету України.....	13
Тема 6. Система видатків Державного бюджету України.	15
Тема 7. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.	16
Тема 8. Види видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.....	18
Тема 9. Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.	20
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	21

ВСТУП

В умовах трансформації бюджетних відносин, що відбувається в ході проведення реформи державних фінансів та реформи фінансової децентралізації виникає необхідність більш глибокого вивчення основ функціонування і подальшого розвитку бюджетної системи держави. У зв'язку з цим для підвищення якості освітньо-професійної підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» напряму підготовки: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», навчальним планом передбачено вивчення дисципліни «Бюджетна система», яка відноситься до дисциплін професійної підготовки.

Опанування основам курсу «Бюджетна система» сприяє формуванню у майбутніх фахівців системи теоретичних знань щодо складу бюджетної системи та принципів її побудови; джерел формування дохідної частини державного і місцевих бюджетів; класифікації видатків бюджету; напрямків бюджетної та податкової політики; стадій бюджетного процесу тощо. Також вивчення зазначеної дисципліни дає можливість розвитку практичних навичок роботи в органах державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, які безпосередньо займаються плануванням, складанням, затвердженням і виконанням державного і місцевих бюджетів, контролем за ефективністю використання бюджетних коштів.

Предметом вивчення курсу є бюджетні відносини, що виникають з приводу формування, розподілу та використання державного і місцевих бюджетів. **Мета навчальної дисципліни** – формування базових знань студентів з організації і функціонування бюджетної системи, методики здійснення бюджетної роботи, розробки і проведення ефективної бюджетної політики. Майбутнім фінансистам це необхідно для того, щоб сформувати аналітичні навички проведення розрахунків і обґрунтувати показники виконання державного і місцевих бюджетів; оволодіти прийомами використанням бюджетної інформації для виконання функцій економіста у бюджетній сфері; розвинути аналітичні здібності проведення науково-практичних досліджень у сфері виявлення проблем функціонування бюджетної системи України та обґрунтувати напрямки їх вирішення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- набуття теоретичних і практичних знань щодо методів і джерел формування доходів бюджету, напрямів і форм фінансування видатків;
- розуміння засад бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи;
- опанування методики визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави;
- отримання практичних навичок з питань бюджетного контролю, бюджетного планування та іншої бюджетної роботи.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

1) **знає:**

- понятійно-термінологічний апарат та основні положення курсу;

- принципи нового підходу до функціонування бюджетної системи;
- можливі напрямки удосконалення бюджетного процесу при зміні економічних і соціальних умов розвитку суспільства;
- цілі і завдання бюджетної політики;
- види, форми та інструменти міжбюджетних відносин;
- систему органів управління державним і місцевими бюджетами;
- процес складання, розгляду, затвердження та виконання державного і місцевих бюджетів;
- еволюцію створення та переваги казначейської системи обслуговування бюджетів;
- основи бюджетного планування;
- основні складові бюджетного процесу;

2) вміє:

- аналізувати показники виконання дохідної і видаткової частини державного і місцевих бюджетів;
- визначати тенденції в змінах дохідної і видаткової частини державного і місцевих бюджетів;
- складати розпис бюджету;
- обґрунтовувати напрямки ефективного і раціонального використання бюджетних коштів, економії бюджетних коштів;
- планувати обсяги бюджетних коштів на розвиток економічної діяльності, соціального захисту населення, обслуговування державного боргу тощо;
- проводити дослідження ефективності проведення бюджетної реформи;
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями в сфері реформування бюджетних відносин.

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями, у межах яких студенти отримують теоретичні аспекти курсу, і самостійною роботою. Тематика та обсяг годин практичних занять для студентів денної та заочної форми навчання наведена в таблиці 1.

1. ТЕМИ І ОБСЯГ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 1. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д)
1	Сутність, призначення і роль бюджетної системи держави	2/0,5
2	Бюджет як основний фінансовий план держави	2/0,5
3	Дефіцит і профіцит бюджету	2/0,5
4	Місцеві бюджети	2/0,5
5	Система доходів Державного бюджету України	2/0,5
6	Система видатків Державного бюджету України	2/0,5

7	Види видатків бюджету на економічну діяльність держави та науки	2/1
8	Види видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	1/1
9	Види видатків бюджету на оборону та управління, обслуговування державного боргу	1/1
Разом		16/6

Змістовний модуль 1. Теоретико-практичні засади функціонування бюджетної системи України

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджетної системи держави

Питання для обговорення

1. Історичні аспекти розвитку бюджетної системи України.
2. Сутність та структура бюджетної системи.
3. Принципи побудови бюджетної системи України.
4. Складові елементи бюджетної системи.
5. Фактори, що впливають на побудову і функціонування бюджетної системи.
6. Бюджетне право і бюджетний устрій.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Етапи розвитку бюджетної системи в Україні їх характеристика.
2. Еволюція зміни бюджетного законодавства в Україні.
3. Функції і завдання органів, що здійснюють управління бюджетною системою.
4. Ризики бюджетної децентралізації та методи їх зниження.
5. Методи і показники оцінки ефективності реформування бюджетної системи України.
6. Сутність та критерії оцінки бюджетної безпеки держави.
7. Особливості побудови бюджетних систем федеративних держав.
8. Особливості побудови бюджетних систем унітарних держав.
9. Фактори, що впливають на стан бюджетної системи України в сучасних умовах.
10. Напрямки реформування бюджетної системи України.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати вплив бюджетно-податкових важелів на стан бюджетної системи України за останні три роки. Зробити належні висновки.
2. Проаналізувати основні цілі і напрямки бюджетної політики України за останні три роки. Зробити належні висновки стосовно впливу зазначеної політики на стан бюджетної системи України.

3. Проаналізувати основні цілі і напрямки податкової політики України за останні три роки. Зробити належні висновки стосовно впливу зазначеної політики на стан бюджетної системи України.

4. Проаналізувати основні цілі і напрямки соціальної політики України за останні три роки. Зробити належні висновки стосовно впливу зазначеної політики на стан бюджетної системи України.

5. Проаналізувати основні цілі і напрямки митної політики України за останні три роки. Зробити належні висновки стосовно впливу зазначеної політики на стан бюджетної системи України.

6. Проаналізувати основні цілі, напрямки та результати реформи бюджетної системи в Україні. Зробити належні висновки.

7. Проаналізувати основні цілі, напрямки та результати реформи бюджетної системи США. Зробити належні висновки.

8. Проаналізувати основні цілі, напрямки та результати реформи бюджетної системи Китаю. Зробити належні висновки.

9. Проаналізувати основні цілі, напрямки та результати реформи бюджетної системи Японії. Зробити належні висновки.

10. Проаналізувати основні цілі, напрямки та результати реформи бюджетної системи країн ЄС. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Яке існує співвідношення між поняттями бюджетний устрій та бюджетна система?

2. Що розуміють під децентралізованою бюджетною системою?

3. Які елементи входять до структури бюджетної системи України?

4. З якого року бюджетна система України є дворівневою?

5. Чим обумовлюється поділ бюджетної системи на дворівневу і трирівневу?

6. Які фактори впливають на побудову і функціонування бюджетної системи?

7. Які принципи побудови бюджетної системи Ви знаєте?

8. Які бюджети входять до складу місцевих бюджетів України?

9. Які переваги і недоліки має бюджетна децентралізація?

10. Які ризики виникають в процесі впровадження бюджетної децентралізації?

11. Які форми взаємодії існують між різними видами бюджетів?

12. Яка хронологія прийняття законодавчо-нормативних актів в сфері регулювання бюджетних відносин?

13. Які органи здійснюють управління бюджетною системою?

14. Що розуміється під оптимальною моделлю побудови бюджетної системи і бюджетних відносин?

15. Що розуміють під бюджетним потенціалом?

16. Який вплив на стан бюджетної системи України здійснює впровадження трирічного середньострокового бюджетного планування?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

Питання для обговорення

1. Сутність бюджету як історичної, економічної, фінансової та правової категорій.
2. Функції бюджету.
3. Бюджетна класифікація її складові.
4. Класифікація доходів бюджету.
5. Класифікація видатків та кредитування бюджету.
6. Класифікація фінансування бюджету.
7. Класифікація боргу.
8. Бюджетний механізм і бюджетна політика.
9. Принципи розмежування доходів і видатків між бюджетами.
10. Об'єкти і суб'єкти міжбюджетних трансфертів

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Взаємозв'язок і взаємозалежність бюджету з іншими фінансовими планами держави.
2. Вплив бюджету на соціально-економічний розвиток держави і суспільства.
3. Проблеми незбалансованості бюджету в сучасних умовах та напрямки їх усунення.
4. Порядок розподілу податкових надходжень між ланками бюджетної системи.
5. Сучасний стан і перспективи розвитку бюджетних відносин в Україні.
6. Роль і значення бюджету в забезпеченні макроекономічної стабілізації та економічного зростання держави.
7. Взаємозалежність ВВП і бюджету.
8. Різниця між поточним бюджетом і бюджетом розвитку.
9. Роль і значення бюджету у системі державного фінансового регулювання.
10. Практика застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.
11. Напрямки удосконалення міжбюджетних відносин.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати обсяг і структуру доходів Зведеного бюджету України за останні три роки. Зробити належні висновки.

2. Проаналізувати обсяг і структуру видатків Зведеного бюджету України за останні три роки. Зробити належні висновки.

3. Провести порівняльний аналіз позицій України в міжнародному рейтингу відкритості бюджету за останні три періоди. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Які визначення бюджету Ви знаєте?
2. Яке місце займає бюджет у перерозподільних відносинах у суспільстві?
3. У чому полягає сутність та суспільне призначення бюджету?
4. За якими ознаками класифікують доходи державного і місцевих бюджетів?
5. За якими ознаками класифікують видатки державного і місцевих бюджетів?
6. Які принципи розмежування доходів між бюджетами Ви знаєте?
7. Які підходи застосовуються до розмежування видатків державного і місцевих бюджетів?
8. Як забезпечити прозорість і відкритість бюджету?
9. З якими фінансовими планами пов'язаний бюджет?
10. Яку роль займає бюджет у фінансово-кредитному механізмі?
11. Що розуміють під бюджетним механізмом і яке його призначення?
12. Хто розробляє бюджетну політику?
13. Які фактори впливають на дохідну і видаткову частину бюджету?
14. В чому різниця поточного бюджету і бюджету розвитку?
15. Яке призначення має загальний і спеціальний фонд бюджету?
16. Які органи приймають участь в процесі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету?
17. Що таке бюджетна декларація?
18. Які зміни в бюджетному процесі відбулися в останній час?
19. Які специфічні ознаки притаманні бюджетним відносинам?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 3. Дефіцит і профіцит бюджету

Питання для обговорення

1. Сутність та види дефіциту бюджету.
2. Причини виникнення дефіциту бюджету.
3. Джерела фінансування дефіциту бюджету.
4. Наслідки дефіциту бюджету.
5. Профіцит бюджету його види.
6. Вплив бюджетного дефіциту на стан економіки країни.

7. Методи оптимізації бюджетного дефіциту.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Взаємозв'язок дефіциту державного бюджету і боргової безпеки держави.
2. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду фінансування дефіциту бюджету.
3. Фактори, що обумовлюють зростання дефіциту бюджету в сучасних умовах.
4. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду управління дефіцитом державного бюджету.
5. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду управління дефіцитом місцевих бюджетів.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізуйте обсяг дефіциту державного бюджету України. Зробіть належні висновки.
2. Проаналізуйте обсяг дефіциту місцевих бюджетів України. Зробіть належні висновки.
3. Проаналізуйте обсяг витрат бюджету на обслуговування боргових зобов'язань держави. Зробіть належні висновки.
4. Проаналізуйте обсяг дефіциту державного бюджету США. Зробіть належні висновки.
5. Проаналізуйте обсяг дефіциту державного бюджету Китаю. Зробіть належні висновки.
6. Проаналізуйте обсяг дефіциту державного бюджету Японії. Зробіть належні висновки.
7. Проаналізуйте обсяг дефіциту державного бюджету країн ЄС. Зробіть належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Які види бюджетного профіциту Ви знаєте?
2. В яких випадках бюджет може затверджуватися з профіцитом?
3. За якими ознаками класифікується бюджетний дефіцит?
4. Бюджетний дефіцит це завжди негативне явище?
5. Які причини виникнення дефіциту бюджету існують в Україні?
6. Які граничні норми дефіциту бюджету у відношенні до ВВП?
7. Як зменшити дефіцит бюджету?
8. Які існують джерела фінансування дефіциту бюджету?
9. Яке джерело фінансування дефіциту бюджету заборонено в Україні?
10. Куди можна використати кошти у разі профіциту бюджету?
11. Які методи оптимізації дефіциту бюджету Ви знаєте?
12. Яким чином дефіцит бюджету впливає на соціально-економічний стан держави?

13. Які країни світу мають найбільший розмір дефіциту бюджету? Чим це обумовлено?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 4. Місцеві бюджети.

Питання для обговорення

1. Сутність місцевих бюджетів їх структура.
2. Сутність та призначення загального і спеціального фонду місцевих бюджетів.
3. Класифікація доходів і видатків місцевих бюджетів.
4. Порядок формування доходів місцевих бюджетів.
5. Структура видатків місцевих бюджетів.
6. Сутність та призначення бюджету розвитку місцевих бюджетів.
7. Надходження та видатки бюджету розвитку місцевих бюджетів.
8. Порядок складання і розгляду проекту рішення про місцевий бюджет.
9. Затвердження та виконання місцевих бюджетів.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Підвищення ефективності управління бюджетним процесом на місцевому рівні.
2. Планування і оцінка ефективності управління доходами місцевих бюджетів.
3. Планування і оцінка ефективності управління видатками місцевих бюджетів.
4. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду проведення реформи фінансової децентралізації.
5. Порівняльна характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду формування і управління місцевим боргом.
6. Особливості управління місцевими бюджетами в умовах розвитку інформаційної економіки.
7. Джерела формування та напрямки використання фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад.
8. Основні проблеми на шляху реалізації реформи фінансової децентралізації та напрямки їх зниження.
9. Вітчизняний і зарубіжний досвід формування бюджетного потенціалу місцевих бюджетів.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати зміну обсягу і структури бюджетоутворюючих доходів місцевих бюджетів України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
2. Проаналізувати зміни доходів і видатків місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
3. Провести аналіз дохідної частини місцевих бюджетів за останні три роки. Зробити належні висновки.
4. Провести аналіз видаткової частини місцевих бюджетів за останні три роки. Зробити належні висновки.
5. Провести аналіз обсягу міжбюджетних трансфертів, що передаються з державного до місцевих бюджетів за останні три роки. Зробити належні висновки.
6. Проаналізувати обсяг фінансування місцевих бюджетів за типом боргового зобов'язання за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
7. Проаналізувати обсяг регіонального розподілу доходів і видатків місцевих бюджетів за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
8. Проаналізувати зміни обсягу і структури доходів і видатків бюджету Чернігівської області за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
9. Проаналізувати зміни обсягу і структури доходів і видатків бюджету м. Чернігова за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
10. Проаналізувати основні цілі і напрямки державної регіональної фінансової політики України за останні три роки. Зробити належні висновки.
11. Проаналізувати основні показники рейтингу бюджетної прозорості «Кришталі року». Зробити належні висновки стосовно забезпечення бюджетної прозорості і відкритості міст та громад в Україні,.
12. Проаналізувати кількість та основні показники функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні починаючи з 2015 р. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Що розуміється під місцевими бюджетами?
2. Які бюджети входять до складу місцевих бюджетів?
3. Які права та обов'язки мають органи місцевого самоврядування щодо формування і використання коштів місцевих бюджетів?
4. Які Ви знаєте методи мобілізації грошових коштів до місцевих бюджетів?
5. Яка кількість місцевих бюджетів існує в Україні?
6. Як зміниться кількість місцевих бюджетів в результаті проведення реформи фінансової децентралізації?
7. Як підвищити стійкість місцевих бюджетів?
8. Як забезпечити підвищення рівня прозорості і відкритості місцевих бюджетів?
9. Які види міжбюджетних трансфертів отримують місцеві бюджети з державного бюджету?
10. Що розуміється під об'єднаними територіальними громадами (ОТГ)?

11. Яку допомогу ОТГ отримують з державного бюджету і державних цільових фондів?
12. Які міжбюджетні трансферти передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету?
13. Які області України мають найвищий середній рівень доходів місцевих бюджетів на одну особу?
14. Які області України мають найнижчий середній рівень доходів місцевих бюджетів на одну особу? Чим це пояснюється?
15. Які області України мають найвищий середній рівень видатків місцевих бюджетів на одну особу?
16. Які області України мають найнижчий середній рівень видатків місцевих бюджетів на одну особу? Чим це пояснюється?
17. За рахунок чого здійснюється розширення джерел наповнення місцевих бюджетів України?
18. Яким чином впровадження нового порядку бюджетування змушує кошти місцевих бюджетів працювати на інтереси громад?
19. Які переваги має впровадження системи візуалізації місцевих бюджетів?
20. Які переваги і недоліки має казначейська система обслуговування місцевих бюджетів?
21. Чи можуть місцеві бюджети розміщувати вільні кошти на депозитах?
22. Чи можуть місцеві органи влади купувати або продавати облігації внутрішньої державної позики?

Рекомендована література

- Законодавча та нормативна база: [1- 19]
 Основна література: [1-20]
 Додаткова література: [1-10]
 Електронні ресурси: [1-9]

Змістовий модуль 2. Доходи і видатки бюджету

Тема 5. Система доходів Державного бюджету України.

Питання для обговорення

1. Система доходів бюджету й ознаки їх класифікації.
2. Джерела формування доходів бюджету держави.
3. Склад і структура доходів Державного бюджету України.
4. Методи формування доходів бюджету.
5. Принципи розмежування доходів між різними видами.
6. Податкові надходження до бюджету.
7. Неподаткові надходження.
8. Доходи від операцій з капіталом.
9. Офіційні трансферти.
10. Напрямки збільшення дохідної частини державного бюджету.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Організація мобілізації доходів бюджету.
2. Економічна та контрольна діяльність фінансових органів у системі доходів бюджету.
3. Механізм планування дохідної частини державного бюджету.
4. Особливості управління доходами державного бюджету.
5. Зарубіжний досвід формування доходів бюджету.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати зміни обсягу і структури доходів зведеного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
2. Проаналізувати зміни доходів державного бюджету у структурі зведеного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
3. Проаналізувати зміни обсягу і структури бюджетоутворюючих доходів державного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
4. Проаналізуйте обсяг і структуру доходів державного бюджету України за останні 3 роки. зробіть належні висновки.
5. Проаналізувати обсяг фінансування державного бюджету за типом боргового зобов'язання за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Які джерела формування доходів державного бюджету Ви знаєте?
2. Які джерела формування доходів місцевих бюджетів Ви знаєте?
3. Чи вірним буде висловлювання, що ВВП це основа формування дохідної бази бюджету держави?
4. Яким чином здійснюється правове регулювання доходів державного і місцевого бюджетів?
5. Які методи формування доходів бюджету Ви знаєте?
6. В чому полягає сутність податкового методу мобілізації доходів бюджету?
7. Чи застосовується в Україні емісійний метод мобілізації доходів бюджету?
8. Як формуються доходи держави від підприємницької діяльності?
9. Які загальнодержавні податки і збори у найбільшій частині формують дохідну частину державного і місцевих бюджетів?
10. Які місцеві податки і збори Ви знаєте?
11. Яка частка від загальнодержавних податків і зборів закріплюється за місцевими бюджетами?
12. Що входить до складу неподаткових надходжень бюджету?
13. Що входить до складу доходів від операцій з капіталом?
14. Чи можуть місцеві ради випускати облігації місцевої позики для покриття дефіциту бюджету?
15. Яку роль відіграють фінансові органи у системі доходів бюджету?

16. Проаналізувати зміну обсягу і структури бюджетоутворюючих доходів місцевих бюджетів України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 6. Система видатків Державного бюджету України.

Питання для обговорення

1. Сутність та класифікація видатків державного бюджету.
2. Витрати бюджету.
3. Склад, структура і динаміка видатків Державного бюджету.
4. Бюджетне фінансування, його принципи.
5. Форми бюджетного фінансування: кошторисне фінансування, проектне, бюджетні кредити, бюджетні трансферти.
6. Методи і види бюджетного фінансування.
7. Діяльність фінансових органів щодо ефективності та раціональності використання бюджетних асигнувань.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Роль видатків державного бюджету в системі фінансово-економічного регулювання.
2. Функції та завдання органів управління у планування видатків державного бюджету.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати зміни обсягу і структури видатків державного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
2. Проаналізувати зміни видатків державного бюджету у структурі зведеного бюджету України за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
3. Проаналізувати вплив видатків державного бюджету на соціально-економічний розвиток держави за останні три роки. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Що розуміють під видатками бюджету?
2. Чим видатки бюджету відрізняються від витрат бюджету?
3. Як класифікуються видатки бюджету?
4. Які принципи бюджетного фінансування Ви знаєте?
5. Які форми бюджетного фінансування застосовуються в Україні?

6. Які види бюджетного фінансування застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці?

7. Які існують принципи організації видатків бюджету?

8. Яким чином можна зменшити видаткову частину державного бюджету?

9. Яким чином можна зменшити видаткову частину місцевого бюджету?

10. Які органи здійснюють контроль за цільовим використанням бюджетних коштів?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 7. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.

Питання для обговорення

1. Склад видатків бюджету на економічну діяльність.
2. Напрями фінансування видатків бюджету на економічну діяльність.
3. Форми бюджетного фінансування економічної діяльності.
4. Сутність та види бюджетних інвестицій.
5. Сутність та джерела фінансування капітальних вкладень держави.
6. Склад видатків державного бюджету на науку.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Роль і місце видатків бюджету на економічну діяльність в розвитку економіки держави.
2. Напрямки фінансового оздоровлення державного сектору і ліквідація його збитковості.
3. Операційні витрати бюджету на економічну діяльність держави, їх склад і призначення.
4. Особливості взаємовідносин з бюджетом житлово-комунального господарства.
5. Особливості бюджетного фінансування фундаментальних досліджень у наукових установах НАУ України.
6. Особливості бюджетного фінансування фундаментальних досліджень у вищих закладах освіти.
7. Обсяги і напрямки бюджетної підтримки сільського господарства в Україні.
8. Обсяги і напрямки бюджетної підтримки транспорту, складського господарства і зв'язку в Україні.
9. Бюджетні важелі державної підтримки інвестиційної діяльності в Україні.

10. Особливості середньострокового планування видатків на економічну діяльність держави.

11. Особливості середньострокового планування видатків на науку в сучасних умовах.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету України на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

2. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету України на фінансування науки за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

3. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету України на фінансування охорони навколишнього середовища за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

4. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету США на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

5. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету Китаю на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

6. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету Японії на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

7. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету ЄС на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

8. Проаналізувати обсяг і структуру видатків країн ЄС на фінансування економічної діяльності за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

9. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету США на науку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

10. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету Китаю на науку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

11. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету Японії на науку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

12. Проаналізувати обсяг і структуру видатків бюджету ЄС на науку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Що входить до складу видатків бюджету на економічну діяльність?

2. Які напрямки і форми бюджетного фінансування розвитку економіки держави Ви знаєте?

3. Що розуміють під бюджетними інвестиціями?

4. Які види бюджетних інвестицій Ви знаєте?

5. Як збільшити видатки бюджету на економічну діяльність держави?

6. Яким чином здійснюється фінансування видатків на науку?

7. Що входить до складу операційних витрат бюджету на економічну діяльність держави ?
8. Які джерела капітальних вкладень держави Ви знаєте?
9. Як фінансуються видатки на житлово-комунальне господарство?
10. Яким чином визначається обсяг видатків на транспорт і зв'язок?
11. Як фінансується наукова діяльність у Вищих навчальних закладах України?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

Тема 8. Види видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Питання для обговорення

1. Сутність, форми і види соціального захисту населення.
2. Структура видатків бюджету на соціальний захист.
3. Особливості бюджетного фінансування закладів освіти.
4. Особливості бюджетного фінансування закладів охорони здоров'я.
5. Особливості бюджетного фінансування духовного та фізичного розвитку.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Проблеми та пріоритети бюджетного забезпечення соціальних видатків в Україні.
2. Стан та перспективи розвитку системи соціального страхування в Україні.
3. Проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
4. Зарубіжний досвід розвитку системи медичного страхування.
5. Верифікація та моніторинг соціальних виплат.
6. Сутність та структура бюджетного механізму соціального захисту населення.
7. Планування видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.
8. Напрямки підвищення прозорості планування і ефективності використання видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу.
9. Види державних соціальних стандартів і нормативів в Україні.
10. Європейські та міжнародні стандарти соціального забезпечення.
11. Порівняльна характеристика здійснення видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу у вітчизняній і зарубіжній практиці.
12. Порівняльна характеристика системи соціального захисту населення України та країн ЄС.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати обсяг і структуру видатків Зведеного бюджету України на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
2. Проаналізувати обсяг і структуру видатків Зведеного бюджету України на фінансування охорони здоров'я за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
3. Проаналізувати обсяг і структуру видатків Зведеного бюджету України на фінансування духовного та фізичного розвитку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
4. Проаналізувати обсяг і структуру видатків Зведеного бюджету України на фінансування освіти за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
5. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету України на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
6. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету України на фінансування освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
7. Проаналізувати обсяг і структуру видатків місцевих бюджетів України на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення за останні 3 роки. Зробити належні висновки.
8. Проаналізувати обсяг і структуру видатків місцевих бюджетів України на фінансування освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку за останні 3 роки. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Які форми і види соціального захисту населення Ви знаєте?
2. Що входить до складу видатків бюджету на соціальний захист населення?
3. Які види соціальної фінансової допомоги надаються громадянам України?
4. Який порядок призначення і виплати пенсій існує в Україні?
5. Які види пенсій назначаються в Україні?
6. Які види соціального страхування застосовуються в Україні?
7. Як відбувається фінансування установ і закладів соціального забезпечення?
8. З яких бюджетів фінансуються загальноосвітні заклади освіти?
9. Хто складає і перевіряє кошторис бюджетних установ?
10. Які особливості має фінансування шкіл-інтернатів?
11. Як скласти кошторис вищого навчального закладу?
12. Як здійснюється фінансування закладів охорони здоров'я?
13. Які Ви знаєте форми медичного страхування?
14. Як здійснюється фінансування закладів культури і мистецтва?
15. Як фінансуються заклади фізичної культури і спорту?

16. Які органи здійснюють контроль за цільовим використанням бюджетних коштів на соціальний захист населення і соціальну сферу?
17. Що передбачає монетизація субсидій?
18. Що передбачає верифікація отримувачів соціальних послуг?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]
Основна література: [1-20]
Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]
Електронні ресурси: [1-9]

Тема 9. Видатки бюджету на оборону, управління та обслуговування державного боргу.

Питання для обговорення

1. Сутність та склад видатків на оборону.
2. Структура видатків бюджету на державне управління.
3. Передумови виникнення державного боргу.
4. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.
5. Методи управління державним боргом.

Теми для індивідуальної роботи студентів

1. Механізм управління видатками державного бюджету на оборону та напрямки його удосконалення.
2. Особливості формування військового бюджету України.
3. Фактори макро- і мікросередовища, що здійснюють вплив на бюджетне фінансування потреб оборони держави.
4. Особливості планування видатків на оборону у вітчизняній і зарубіжній практиці.
5. Особливості планування видатків на державне управління у вітчизняній і зарубіжній практиці.
6. Особливості планування видатків на обслуговування державного боргу у вітчизняній і зарубіжній практиці.
7. Взаємозв'язок видатків на обслуговування державного боргу і боргової безпеки держави.
8. Напрямки зменшення неефективних витрат бюджету на погашення і обслуговування державного боргу.
9. Проблеми та перспективи розвитку бюджетного кредитування в Україні.

Завдання для індивідуальної роботи студентів

1. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету на оборону за останні три роки. Зробити належні висновки.

2. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету на загальнодержавні функції за останні три роки. Зробити належні висновки.

3. Проаналізувати обсяг і структуру державного та гарантованого державою боргу України. Зробити належні висновки.

4. Проаналізувати обсяг і структуру видатків державного бюджету на обслуговування державного боргу України. Зробити належні висновки.

5. Проаналізувати обсяг фінансування проектів міжнародних фінансових організацій та секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні. Зробити належні висновки.

6. Провести аналіз країн-лідерів по витратах бюджету на оборону. Зробити належні висновки.

7. Провести аналіз видатків на обслуговування державного боргу країн ЄС. Зробити належні висновки.

8. Проаналізувати обсяг і структуру оборонних видатків країн-членів НАТО. Зробити належні висновки.

Ситуації для обговорення

1. Що входить до складу видатків бюджету на оборону?
2. Що входить до складу видатків на державне управління?
3. Як здійснюється планування і фінансування видатків на державне управління?
4. Які органи здійснюють управління державним і місцевим боргом?
5. Як здійснюється обслуговування державного і місцевого боргу?
6. Які методи управління державним боргом Ви знаєте?
7. Які види державного боргу Ви знаєте?
8. Що можна зробити у випадку нестачі коштів бюджету на обслуговування боргових зобов'язань держави?
9. Який орган надає дозвіл на випуск облігацій місцевої позики?
10. Які існують граничні норми державного і місцевого боргу?

Рекомендована література

Законодавча та нормативна база: [1, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16]

Основна література: [1-20]

Додаткова література: [2, 5, 6, 7, 8, 9]

Електронні ресурси: [1-9]

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативні акти

1. Бюджетний кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036

3. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

4. Податковий Кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

5. Про стимулювання розвитку регіонів. Верховна Рада України; Закон від 08.09.2005 № 2850-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Бюджетного кодексу України. Верховна Рада України; Закон від 08.07.2010 № 2457-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2457-17>

7. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України. Верховна Рада України; Закон від 23.03.2000 № 1602-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>

8. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Верховна Рада України; Закон, Бюджет від 23.11.2018 № 2629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2696-19>

9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Кабінет Міністрів України; Постанова, Стратегія, Перелік від 06.08.2014 № 385. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>.

10. Про місцеве самоврядування в Україні. Верховна Рада України; Закон від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

11. Про місцеві державні адміністрації. Верховна Рада України; Закон від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

12. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування. Верховна Рада України; Закон від 15.07.1997 № 452/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>

13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Президент України; Указ, Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

14. Про схвалення проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2019—2021 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 411-р . URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250079263>

15. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. № 315-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-projektu-osnovnih-napryamiv-byudzhetnoyi-politiki-na-20192021-roki>

16. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020–2022 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. № 555. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20202022-roki-i150519>

17. Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12. 2010 р. № 1132. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1132-2010-%D0%BF>.

18. Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF>

19. Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 618. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>

Основна література

1. Андрейків Т. Я., Оліярник В. В. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 286 с.
2. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К. : ЦУЛ, Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.
3. Бюджетна система України: проблемні питання : монографія / Васютинська Л.А. та ін.; за загальною редакцією В.Г. Баранової. Одеса : Атлант, 2013. 251 с.
4. Бюджетна система України: тренінг-курс : навч. посіб. / Опарін В. М., та ін.; за заг. ред. В. М. Опаріна. К. : ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. 392 с.
5. Бюджетна система: навчальний посібник / Омелянович Л. О. та ін. Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 290 с.
6. Бюджетна система: навчальний посібник у схемах, формулах і таблицях / Крочук М. та ін. Львів: Т.Б. Сорока, 2014. 173 с.
7. Бюджетна система: практикум: навчальний посібник / укладачі : П.В. Єгоров та ін. Донецьк: Ноулідж, Донецьке відділення, 2013. 250 с.
8. Бюджетний менеджмент : підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.
9. Бюджетний менеджмент: тренінг-курс : навч. посіб. / Сафонова Л. Д., Буряченко А. Є., Малік Є. О. та ін.; за заг. ред. Є. О. Малік. К. : ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. 400 с.
10. Говорушко Т. А. Бюджетна система : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2014. 296 с.
11. Карлін М.І. Бюджетна система України: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 428 с.
12. Кульчицький М. І., О. Остафіль В. . Бюджетний менеджмент : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 390 с.
13. Нескородєва І. І. Бюджетна система в структурно-логічних схемах: навчальний посібник. Харків: Інжек, 2012. 173 с.
14. Пантелєєв В. П. Бюджетна система: навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 377 с.
15. Сорока Р.С., Благун І.Г. Бюджетна система України: Навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 236 с.
16. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Зубенка. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». К., 2017. 184 с.

17. Хвень А. Ю. Використання досвіду бюджетного менеджменту Європейського Союзу для України. Стратегічні орієнтири, 2013. URL : <http://libfor.com/index.php?newsid>.

18. Чала Н. Д., Лазоренко Л. В. Бюджетна система: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 223 с.

19. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. – 284 с.

20. Юрій С. І., Дем'янишин В. Г., Кириленко О. П. Бюджетна система : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с.

Додаткова

1. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні : [моногр.] / Таїсія Григорівна Бондарук. ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – К. : Експрес, 2009. – 608 с.

2. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С. О. Булгакова, О.І. Барановський, Г.В. Кучер та ін.]; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : КНТЕУ. 2009. – 409 с.

3. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країн / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 299 с.

4. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / [Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Русін В.] / Асоціація міст України – К. : Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с.

5. Податкова система : Навчальний посібник. / за заг. ред. Андрущенко В. Л. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 416 с.

6. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т. Станкус. – Харків : Фактор, 2017. – 128 с.

7. Стоян В. І. Казначейська система виконання бюджету : навчальний посібник / В. І. Стоян, В. М. Русін. – Тернопіль : Астон, 2015. – 372 с.

8. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: Монографія / Л.В. Лисяк, О.В. Гриценко, С.В. Качула, К.М. Роменська та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. Л.В.Лисяк. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2015.–396 с.

9. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О.В., Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.

10. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / І. Ф. Щербина, В. В. Зубенко та ін.; За ред. І. Ф. Щербини; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». – 3-тє видання, виправлене та доповнене. - К.: Нора-друк, 2012. – 100 с.

Електронні ресурси

1. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.

2. Державна Казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>.
4. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
5. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>.
6. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/>.
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/about/description>.
9. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua>.